

REGJERINGSADVOKATEN

ÅRSRAPPORT
2016

Innhold

Del I. Leders beretning	3
Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	5
Del III. Årets aktiviteter og resultater	7
<i>Rask og korrekt håndtering av rettssakene</i>	7
<i>Saker for Høyesterett</i>	7
<i>Saker for Den europeiske menneskerettsdomstolen</i>	8
<i>Saker for EFTA-domstolen og EU-domstolen</i>	8
<i>Berømmelse av tvangsinngrepssaker</i>	8
<i>Behandlingstid for uttalelssaker</i>	9
<i>Bruk av eksterne advokater</i>	9
Del IV. Styring og kontroll i virksomheten	11
<i>Utvidelse og oppgradering av kontorlokalene</i>	11
<i>Bemanning og rekruttering</i>	11
<i>Kompetanseutvikling</i>	13
IKT	15
<i>Helse, miljø og sikkerhet</i>	15
<i>IA-praksis plass</i>	15
<i>Etikk</i>	15
<i>Likestilling</i>	16
<i>Rekruttering av personer med innvanderbakgrunn</i>	16
<i>Risikovurdering, internkontroll og mislighetssårbarhet</i>	16
Del V. Vurdering av fremtidsutsikter	18
Del VI. Årsregnskapet	19
<i>Ledelseskommmentar årsregnskapet 2016</i>	19
<i>Formål</i>	19
<i>Bekreftelse</i>	19
<i>Vurderinger av vesentlige forhold</i>	19
<i>Tilleggsopplysninger</i>	20
Prinsippnote årsregnskapet	21
Bevilgningsrapporteringen.....	21
Artskontorrapporteringen	22
Oppstilling av bevilgningsrapportering	23
Note A – Forklaring av samlet tildeing av utgifter	24
Note B – Forklaring til brukte fullmakter	25

Del I. Leders beretning

Den 28. mars 2016 var det på dagen 200 år siden den første regjeringsadvokaten ble utnevnt, ved kongelig resolusjon vedtatt på slottet i Stockholm, etter innstilling fra den norske regjeringen i Christiania. 200-årsjubileet var årets store begivenhet for embetet, og ble feiret med et faglig seminar, en fest, og utgivelsen av boken «*Embetet. Regjeringsadvokaten 1816-2016*», som gjennom en samling av gamle og nye tekster for første gang dokumenterer kontorets historie og utvikling – på en måte som vil bidra til institusjonell identitet og rolleforståelse i årene som kommer.

Jubileumsåret 2016 har for Regjeringsadvokatembetet (RA) vært preget både av kontinuitet og av fornyelse. Kontinuitet ved at embetet har fortsatt å utføre de to samme oppgavene som i to hundre år – som er å føre statens rettssaker og gi juridisk rådgivning til regjering og forvaltning. Fornyelse ved at embetet samtidig har vært gjennom større institusjonell utvikling enn på mange år.

Som beskrevet i forrige årsrapport ble det i 2015 gjennomført en strategiprosess, som endte med at Statsministerens kontor i desember ga klarsignal for en moderat utvidelse og utvikling av embetet over en periode på noen år. Dette krever større lokaler, og vi gikk derfor i januar 2016 i forhandling med eier av nabobygget, KLP Eiendom. I mars 2016 ble kontrakt undertegnet, og etter full oppussing og integrering med eksisterende lokaler sto de nye ferdig til innflytting i september, i henhold til tidsplan og budsjett. Som ledd i samme prosess har vi også påbegynt oppussing av de gamle lokalene, som er kommet langt, og som vil fortsette i 2017.

Utvidelsen av lokalene har vært en viktig oppgradering for embetet. Inngang og adresse er flyttet, fra Pilestredet 19 (P19) til Universitetsgaten 8 (U8), og vi har fått en ny resepsjon, som er mer representativ enn den gamle. Rundt resepsjonen er det et nytt møteromsområde, med fire moderne og godt utstyrte rom i ulik størrelse, som nå utgjør en åpen sone for besøkende – samtidig som resten av kontorene har blitt lukket sone, der utenforstående ikke har adgang. Dette betyr en betydelig bedring av både person- og dokumentsikkerheten. Videre har embetet gjennom utvidelsen fått 20 nye kontorer, foruten et nytt prosjektrum og nye fellesområder.

Som ledd i utvidelsen er antallet advokater ved embetet også øket, for første gang på femten år, gjennom to runder med utlysning og ansettelse i 2016 – en på våren og en på høsten. Ved utgangen av året var det 44 fast ansatte advokater og fullmektiger, som er en økning med om lag ti fra tidligere nivå. Dette har gitt RA hardt tiltrengt ny kapasitet, som gjør at embetet nå for første gang på mange år har ressurser til å kunne styrke tilbudet om tjenester til regjering og forvaltning. De to ansettelsesrundene har også bekreftet at RA fortsatt er ansett som et svært attraktivt sted å arbeide, som kan velge blant landets absolutt beste jurister. Blant de administrativt ansatte har 2016 vært preget av stabilitet, og her har bemanningen ligget fast på 21 stillinger.

Målt i antall saker har arbeidsmengden fortsatt å øke noe i 2016. Antallet nye registrerte saker endte på 1150, opp fra 1061 i året før, som er en økning på 9 %, og som er det høyeste antallet saker registrert til nå. (Tidligere topp var 1106 i 2014). Inntrykket over tid er at antallet saker har stabilisert seg på et høyt nivå, med en svakt stigende kurve. Som mål på samlet arbeidsmengde er antallet nye saker nokså unøyaktig, både fordi sakene er av svært ulik størrelse, og fordi hver sak bare registreres én gang (når den kommer inn), selv om den kan gå flere runder i

rettsapparatet, over mange år. I de senere år har det vært en utvikling mot at hver sak i snitt er blitt mer arbeidskrevende, med stadig flere rettskilder og flere dager i retten.

Av de 1150 nye sakene i 2016, var 857 rettssaker. Av disse ble 164 saker om trygd og utlendingsrett satt ut til eksterne advokater under rammeavtaler, og i tillegg ble 51 saker overført til Utlendingsnemnda under en ny prøveordning for egenprosedyre. Videre ble 99 rettssaker om psykisk helsevern håndtert av Helsedirektoratet ved egenprosedyre. De resterende 543 rettssakene ble fordelt på embetets advokater, som gir et snitt på ca. 13 nye sivile rettssaker i året per advokat. Når man vet at mange av sakene er svært arbeidskrevende, og kan gå i flere instanser, er dette et høyt tall. Dertil kommer at mange av embetets advokater også bruker mye tid på juridisk rådgivning.

I de senere år har Høyesterett sluppet inn færre saker, og konsentrert seg om de viktigste. Siden statens saker ofte reiser prinsipielle spørsmål, er en følge av dette at Regjeringsadvokatens relative andel av høyesterettssakene har steget betydelig. I 2016 førte RA til sammen 22 saker for Høyesterett, som er over en tredjedel av de 62 sivile sakene som slapp inn til behandling. Embetet var med i alle de tre sivile sakene som Høyesterett behandlet med forsterket sammensetning (plenium eller storkammer) i 2016. De to første gjaldt tomtefeste og vern om eiendomsrett og rett til effektivt rettsmiddel etter EMK artikkel 13. Den tredje gjaldt en varslet boikott ved Drammen havn vurdert opp mot EØS-avtalens regler om fri etablering. Utviklingen i andelen høyesterettssaker bekrefter RAs posisjon som landets fremste prosedyrekontor.

Regjeringsadvokaten fører ikke statistikk over hvor mange rettssaker staten hvert år vinner og taper, og det er flere grunner til at dette ikke nødvendigvis bør være noe måltall. Mitt inntrykk fra den løpende gjennomgangen av alle dommer som kommer inn, er imidlertid at embetet vinner frem i mellom 2/3 og 3/4. Tatt i betraktning at staten bare bør gå i retten for å forsvare vedtak og myndighetshandlinger som man med rimelighet kan stå inne for, er dette etter mitt skjønn et om lag riktig nivå.

I motsetning til rettssakene, er den rådgivning Regjeringsadvokaten yter av intern karakter, og omtales sjelden utad. Dette er imidlertid en meget viktig del av embetets virksomhet, som dekker alt fra korte muntlige råd til omfattende skriftlige utredninger. Det ble registrert 143 nye rådgivningsaker i 2016, som er opp fra 132 i 2015 og 108 i 2014. Videre ytes det løpende rådgivning på telefon og epost som ikke alltid registreres som egen sak. Forvaltningens behov for rettslig rådslagning har i de senere år vært økende, og dette er et prioritert satsningsområde for embetet.

Sett under ett har jubileumsåret 2016 for RA vært preget av prinsippet om å forandre for å bevare. Som alle institusjoner er embetet i stadig utvikling, og i 2016 er det tatt grep for å gjøre oss i stand til fortsatt å kunne utføre samfunnsoppdraget på en best mulig måte i årene som kommer. Denne prosessen vil fortsette i 2017.

Oslo 10. mars 2017

Fredrik Sejersted
Regjeringsadvokat

Del II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Regjeringsadvokatens hovedoppgaver er å føre sivile rettssaker for statsinstitusjonene og å gi uttalelser og betenknings om rettslige spørsmål. Regjeringsadvokaten hadde ved utgangen av 2016 til sammen 44 advokater og 21 administrativt tilsatte. Tallene er i årsverk. Kontoret er lokalisert i Oslo.

I 2016 kom det inn 1150 nye saker (rettssaker, rådgivningssaker og offentlige høringer). Dette er en økning med 9 % fra 2015. Sakene fordelte seg slik: 857 rettssaker (813 i 2015), 143 rådgivende uttalelser (132 i 2015) og 150 høringer (116 i 2015).

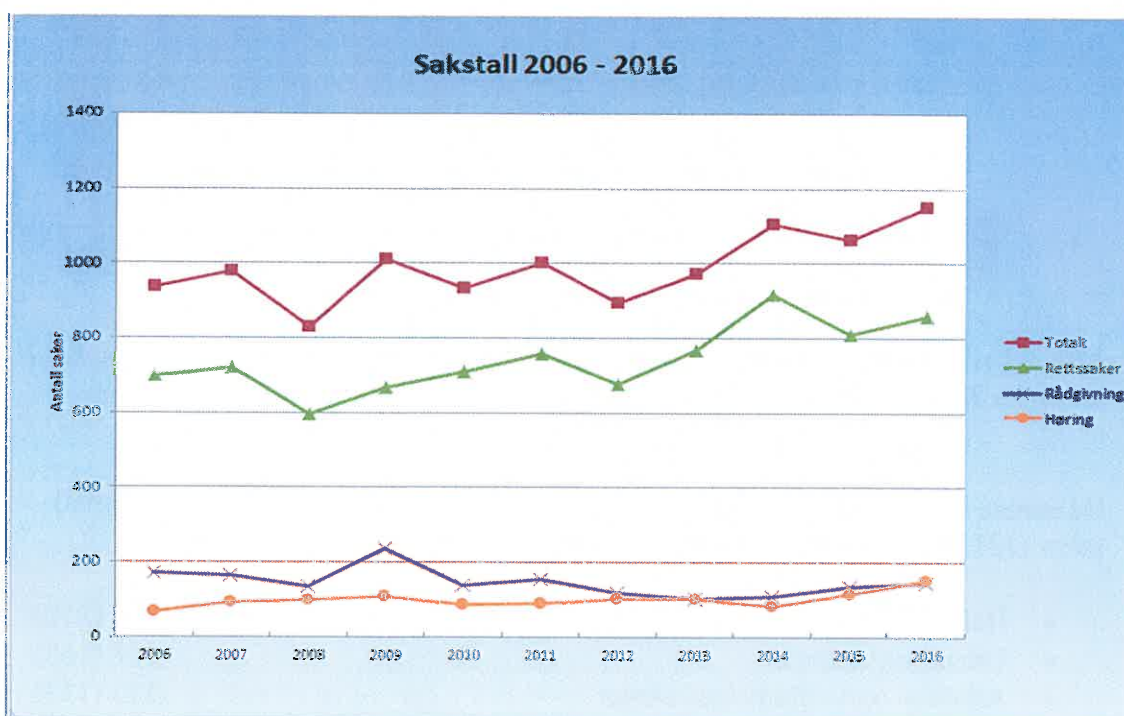

FIG. 1 Utviklingen av sakstall for perioden 2006-2016

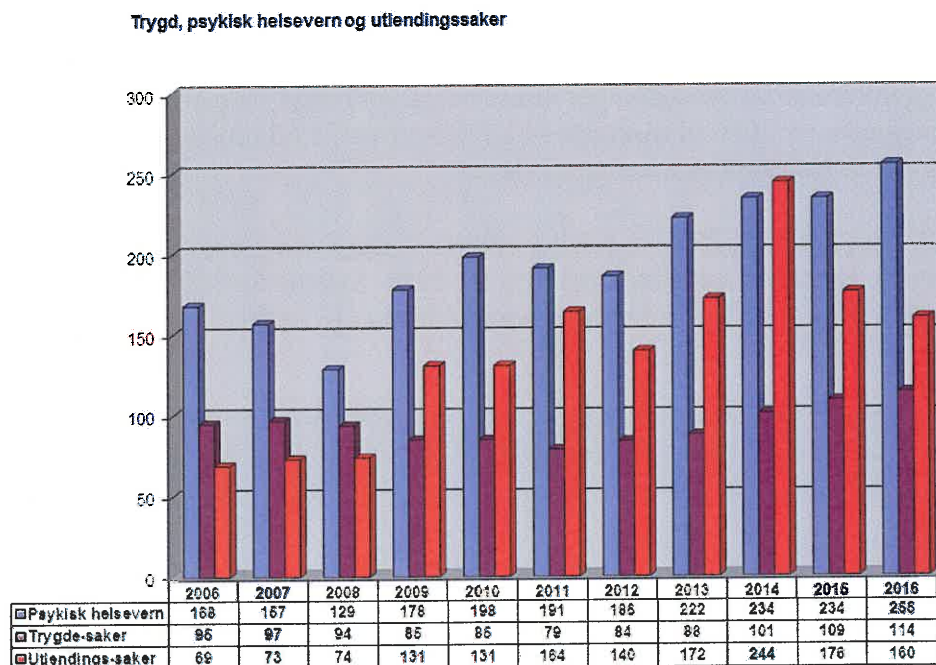
Rådgivningssaker (høringer er da holdt utenfor) økte med 6 % og utgjorde 12 % av totalt antall saker. Tilsvarende forhold i 2015 og 2014 var henholdsvis 12 % og 10 %. I tillegg til det registrerte antallet råd, yter embetet en del løpende rådgivning, særlig fra ledergruppen, som ikke nødvendigvis registreres som egne saker.

Utlendingssaker, trygd og psykisk helsevern utgjør fortsatt betydelige sakstall:

Utlendingssakene viser en viss nedgang fra 2015 (160, ned fra 176), som er noe lavere enn nivået også foregående år.

Antallet saker om psykisk helsevern (tvangsinnleggelse) utgjorde 255, som er det høyeste antallet siste 15 år. Sakstallet ser ut til å ha stabilisert seg på et nytt, høyt nivå (222-234 saker de tre foregående årene).

Trygdesaker endte på 114 (opp fra 109 i 2015).

FIG. 2 Utviklingen av volumområdene trygd, psykisk helsevern og utlendingssaker i perioden 2006-2016

De største klientene er, i grove trekk som for de seneste årene. Rangert etter antall saker (2015 i parentes):

- Helse- og omsorgsdepartementet 283 (258)
- Utlendingsnemnda 148 (168)
- Arbeids- og velferdsdirektoratet 122 (117)
- Justis- og beredskapsdepartementet 106 (82)
- Samferdselsdepartementet 61 (45)
- Finansdepartementet 49 (35)
- Skattemyndighetene (Skattedirektoratet, sentralskattekontorene og skattekontorene) 46 (60)
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet 38 (32)
- Barne- og likestillingsdepartementet 29 (19)
- Utenriksdepartementet 27 (38)
- Landbruks- og matdepartementet 25 (16)
- Forsvarsdepartementet 21 (17)
- Nærings- og fiskeridepartementet 19 (30)
- Olje- og energidepartementet 16 (9)
- Kunnskapsdepartementet 15 (24)
- Kulturdepartementet 14 (8)
- Arbeids- og sosialdepartementet 14 (10)

Del III. Årets aktiviteter og resultater

I tildelingsbrevet fra Statsministerens kontor for 2016 er følgende overordnede mål videreført for Regjeringsadvokaten:

Regjeringsadvokaten skal sørge for at:

- Staten får dekket sine behov for advokattjenester på en god måte, som totalt sett utnytter de tildelte ressursene best mulig
- Høy kvalitet i arbeidet blir vektlagt
- Brukerne oppfatter tjenesten som serviceinnstilt
- Saksbehandlingen skal være rask og god.

Regjeringsadvokaten skal fortsette de satsinger og prioriteringer som er lagt til grunn de siste årene:

- Rask og korrekt håndtering av rettssaker
- Kvalitativ og god rådgivning ved forespørsler om juridisk hjelp
- Rask behandling ved juridisk rådgivning, gjennomsnittlig ikke mer enn tre ukers saksbehandlingstid
- Arbeide aktivt for at saker om administrative tvangsinngrep kommer raskt opp for retten
- Arbeide for at domstolene kan nå sine mål om saksbehandlingstid.

Rask og korrekt håndtering av rettssakene

Embetet har også i 2016 arbeidet aktivt for at rettssakene blir raskt og korrekt håndtert, for å bidra til at domstolene kan nå sine mål om saksbehandlingstid. På grunn av advokatenes tette programmer kan det av og til være vanskelig å få berammet sakene så raskt som ønskelig. En del domstoler har nedarbeidet restanser, og det har noe hyppigere enn før vært spørsmål om å bytte advokat hvis behandlende advokat er opptatt med andre saker. I en viss utstrekning har vi etterkommet slike ønsker, men vi er noe tilbakeholdne fordi det innebærer et visst merarbeid.

Saker for Høyesterett

For Høyesterett førte Regjeringsadvokaten i 2016 til sammen 22 saker, som er over 1/3 av de 62 sivile sakene som slapp inn til behandling. Av disse fikk staten medhold i et klart flertall av sakene.

Embetet var med i alle de tre sivile sakene som Høyesterett behandlet med forsterket sammensetning i 2016 De to første gjaldt tomtefeste og vern om eiendomsrett og rett til effektivt rettsmiddel etter Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK) artikkel 13 (HR-2016-304-S Guldberg og HR-2016-2195-S). Den tredje saken, som ble behandlet i plenum, gjaldt tvist om lovligheten av en varslet boikott ved Drammen havn. Særlig var det spørsmål om boikotten ville krenke etableringsretten etter EØS-avtalen artikkel 31, og dermed være ulovlig fordi den har et rettsstridig formål, jf. boikottloven § 2 bokstav a (HR-2016-2554-P).

I kjølvannet av ny vergemålslov i kraft fra 2013, slapp Høyesterett inn to anker som gjaldt fratagelse av rettslig handleevne. Dette er en ny sakstype for embetet, og RA

overtok prosessoppdraget fra Fylkesmennene. Den første saken ble avgjort i desember (HR-2016-2591-A), mens den andre ble avgjort i januar 2017 (HR-2017-275-A).

Blant de øvrige sakene er det grunn til å trekke frem en sak som gjaldt lovligheten av redusert stortingspensjon (HR-2016-00389-A), en sak om NAV er forpliktet til å refundere en kommune lønnsutbetaling til sykmeldt ordfører (HR-2016-589-A), og en sak om adgangen til å få prøvd om vilkårene for utlevering er oppfylt når saksøkeren ikke befinner seg i Norge og utleveringsbegjæring ikke er fremsatt (HR-2016-2410-U). En relativt stor andel av høyesterettssakene har ellers dreid seg om skatt og avgift. Det er en observasjon at Høyesterett i de senere år har sluppet inn et betydelig antall skatte- og avgiftssaker, og dette er et viktig og prioritert område for embetet.

Saker for Den europeiske menneskerettighetsdomstolen

Regjeringsadvokaten har i 2016 representert Norge som agent i en rekke saker for Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD). En stor andel av disse blir avvist av domstolen uten realitetsbehandling. De som slipper inn behandles normalt kun skriftlig. I 2016 møtte embetet som agent i den ene norske saken som ble behandlet muntlig, og det i såkalt storkammer. Spørsmålet i saken var om det forelå krenkelse av forbudet mot dobbeltforfølgning i EMK TP7-4 når klagerne både var idømt straff og ilagt tilleggsskatt. EMDs storkammerdom ble avsagt i november 2016 (appl.nos. 24130/11 and 29758/11). EMD kom med overveiende flertall (16-1) til at det ikke forelå noen krenkelse av konvensjonen.

Saker for EFTA-domstolen og EU-domstolen

Regjeringsadvokaten har arbeidet med 16 saker for EFTA-domstolen i løpet av 2016. Det er vesentlig større aktivitet i EFTA-domstolen enn om man går noen år tilbake. Regjeringsadvokaten er agent i alle saker i EFTA-domstolen der Norge deltar, enten alene eller sammen med Utenriksdepartementet. Av de 16 aktive sakene fra 2016, kom det i løpet av året avgjørelse fra EFTA-domstolen i åtte saker, hvorav fire saker var foreleggelse fra norske domstoler. Dette var den nevnte saken om lovligheten av en varslet boikott i Drammen havn og forholdet til EØS-rettens etableringsregler og konkurranseregler (sak E-14/15, forelagt av Høyesterett), en sak om tolkningen av Unionsborgerskapsdirektivet innen EØS (sak E-28/15 Jabbi, forelagt av Oslo tingrett), en sak om statsstøtte og etableringsreglene i landbrukssektoren (sak E-1/16 Synnøve Finden, forelagt av Oslo tingrett), og en sak om konkurransebegrensende samarbeid (sak E-3/16 Ski Taxi, forelagt av Høyesterett). De tre sistnevnte sakene er fortsatt til behandling for norske domstoler.

I tillegg innga Norge innlegg i ca. 10 saker for EU-domstolen i 2016. Dette er saker som kan være særlige viktige for Norge. Regjeringsadvokaten er, sammen med Utenriksdepartementet, agent i alle saker for EU-domstolen der Norge deltar.

Berammelse av tvangsinngrepssaker

Det er et uttalt krav at embetet skal arbeide aktivt for rask berammelse i saker som gjelder tvangsinngrep. Rapporteringsskjemaer innkommet i 2016 viser at det i gjennomsnitt går 51 dager fra sakene kommer inn til Regjeringsadvokatembetet og frem til hovedforhandling i tingretten. Dette er en nedgang fra 2015 og 2014 da gjennomsnittstiden var 54,5 dager. Til sammenligning var gjennomsnittet 53 dager i 2013 og 43 dager i 2012. Regjeringsadvokaten har ingen myndighet til å beslutte når

hovedforhandling skal berammes, men understreker rutinemessig at denne typen saker skal berammes raskt og praktiserer et fleksibelt system for bytte av advokat og saker.

Ordningen med egenprosedyre i Helsedirektoratet bidrar til økt fleksibilitet og raskere berømmelse. Fra Regjeringsadvokatens side er vi godt fornøyd med denne ordningen.

Behandlingstid for uttalelssaker

Det er et mål for Regjeringsadvokaten å besvare henvendelser om juridiske uttalelser og annen rådgivning så raskt som det er mulig og faglig forsvarlig. Mye av den løpende rådgivningen skjer direkte og umiddelbart, på telefon, epost eller i møter. I de tilfelle der det avgis skriftlige uttalelser, vil behandlingstiden variere etter sakens omfang og karakter, og hvor mye det haster. Det er en uttalt målsetting at det ikke skal gå mer enn maksimalt 21 dager før klient får en endelig juridisk uttalelse, med mindre annet er avtalt, og det skal løpende føres rapporteringsskjemaer, som viser tidsbruk på hver enkelt sak. (Høringsuttalelser er holdt utenfor dette, og avgis innenfor de fastsatte fristene i den enkelte sak).

Rapporteringsskjemaene for 2016 viser at gjennomsnittlig svartid i rådgivningsakene var rett under 18 dager (med 8 dager som median, ned fra 9 dager i 2015). Godt over 80 % av sakene ble besvart innen 21 dager. Fra embetets side er dette en akseptabel behandlingstid, men det er likevel et mål å få den ytterligere ned. Samtidig er det grenser for hvor mye lenger ned den kan og bør tas. Mange saker har godt av grundig vurdering, og dertil kommer at det ofte er nødvendig med relativt omfattende kontakt og diskusjon med de berørte etatene før Regjeringsadvokaten er klar til å gi sitt syn.

Bruk av eksterne advokater

Staten møter på mange områder nye utfordringer gjennom rettsliggjøringen av samfunnsstyring og politikk – som Regjeringsadvokaten med sitt generelle overblikk er bedre egnet til å ivareta enn det enkelte departement. Det er derfor viktig å sikre at vi har kapasitet til å følge opp disse nye utfordringene.

På noen saksområder er antallet rettssaker særlig høyt. Som vist i figur 2 ovenfor, gjelder dette særlig trygdesaker, utlendingssaker og saker om psykisk helsevern. Disse sakene er viktige for etatene og for dem de gjelder, men de reiser ofte ikke rettslige spørsmål av prinsipiell karakter. For å kunne prioritere andre oppgaver av større og mer prinsipiell betydning for staten, har embetet i de senere år satt ut saker innen de tre saksområdene. Det er likevel viktige rettsspørsmål som kommer opp på disse rettsområdene og Regjeringsadvokaten må derfor selv ha et betydelig antall saker innenfor hvert av dem, herunder alle de som reiser prinsipielle spørsmål.

Fra og med november 2009 har Regjeringsadvokaten hatt rammeavtaler med advokatfirmaene Kluge, Riisa og Kogstad Lunde. Nye rammeavtaler ble inngått for perioden 2013-2016 med advokatfirmaene Riisa, Kluge og Norman (utlendingssaker), og med advokatfirmaene Riisa, Kogstad Lunde og Frøstrup Løitegaard (trygdesaker). Arbeidet koordineres av Regjeringsadvokaten, og embetet utfører fremdeles et antall saker selv innenfor disse to områdene. Firmaene godtgjøres etter stykkpris, hvilket bl.a. leder til en lavere administrativ belastning for Regjeringsadvokaten.

Av saker innkommet i 2016 ble det til de tre firmaene på trygdeområdet satt ut 75 saker, mens det på utlendingsområdet ble satt ut 89 saker. Tilsvarende tall for 2015 var henholdsvis 71 og 146.

Som en ny ordning fra og med 2009 har Helsedirektoratets (HD) egne jurister prosedert en andel av sakene innen området psykisk helsevern som egenprosedyre, både for tingrett og lagmannsrett. For 2016 prosederte Helsedirektoratets i alt 99 av 255 saker. Tilsvarende tall i 2015 var 92 av 234 saker. Regjeringsadvokaten håndterte selv de resterende 156 sakene (opp fra 144 i 2015). Slik Regjeringsadvokaten ser det, er dette er gjensidig nyttig og konstruktivt samarbeid, som både sikrer kvalitet og er samfunnsmessig effektivt, og som bør videreføres og utvikles fremover.

Som en ny ordning til utprøving har Utlendingsnemnda i 2016 håndtert en del rettssaker ved egenprosedyre. Utlendingsnemnda fikk til sammen tildelt 51 saker. Ordningen skal evalueres i løpet av første halvår 2017, med sikte på om dette skal innføres som en permanent ordning.

Del IV. Styring og kontroll i virksomheten

Utvidelse og oppgradering av kontorlokalene

Regjeringsadvokaten har siden 1990 hatt kontorer i Pilestredet 19, der vi disponerer de tre øverste etasjene, med til sammen 1619 m². Siden 2010 har vi også leid noen kontorer i 7. etasje i nabobygget, Universitetsgaten 8, som er integrert gjennom åpning i veggen.

Etter at det i desember 2015 ble gitt grønt lys for en videre moderat utvidelse av embetet, med tilhørende budsjettfullmakter, gikk vi i januar 2016 i forhandlinger med eier av Universitetsgaten 8, KLP Eiendom, som hadde ledige lokaler i 6. til 8. etasje av bygget. Den 15. mars ble det inngått leieavtale, som ble synkronisert med leieperioden i Pilestredet 19 (som eies av Entra). Gjennom avtalen påtok KLP Eiendom seg også å pusse opp og ferdigstille de nye lokalene, etter våre spesifikasjoner, og på en måte som gjør dem fullt integrert med de eksisterende kontorene. Denne prosessen foregikk i godt samarbeid med gårdeier, og i september sto de nye lokalene ferdige, i henhold til tidsplan og budsjett. Innflyttingen foregikk i oktober. Samtidig ble det igangsatt en prosess med oppussing og oppgradering av de gamle lokalene, som kom langt høsten 2016, og som fortsetter inn i 2017.

Gjennom utvidelsen av lokalene er embetes samlede kontorareal økt med 1371 m², slik at det nå er på til sammen 2990 m². Inngang og adresse er flyttet, fra Pilestredet 19 (P19) til Universitetsgaten 8 (U8), og vi har fått en ny resepsjon, som er mer representativ enn den gamle. Rundt resepsjonen er det et nytt møteromsområde, med fire moderne og godt utstyrte møterom i ulik størrelse, som nå utgjør en åpen sone for besøkende – samtidig som resten av kontorene har blitt en lukket sone, der utenforstående ikke har adgang. Dette innebærer en betydelig styrking både av personsikkerheten og dokumentsikkerheten.

Videre har embetet gjennom utvidelsen fått 20 nye kontorer, foruten nye fellesområder og et eget prosjektrum for særlig store og arbeidskrevende rettssaker. De gamle og nye lokalene er fullt integrert, og det samme gjelder tekniske og praktiske løsninger, med unntak av enkelte detaljer, som vil bli koordinert i 2017.

Bemanning og rekruttering

Fra 2001 til 2015 sto antallet advokater ved Regjeringsadvokatembetet stille, etter bevisst valg. Måltallet var å ha 34 advokater på jobb, som operativ full bemanning. Med noen personer i permisjon til en hver tid, var antallet advokater knyttet til embetet noe høyere, men for øvrig ble terskelen strengt respektert.

Det var flere gode grunner til denne selvpålagte begrensningen i antallet ansatte, og den har blant annet bidratt til å opprettholde embetets faglig høye kvalitet og prestisje. Samtidig ble det etter hvert stadig tydeligere at mens bemanningen sto stille, fortsatte arbeidsmengden å øke jevnt og trutt, gjennom rettsliggjøring og internasjonalisering. En konsekvens var at Regjeringsadvokaten relativt sett ble et stadig mindre kontor, sammenlignet med de advokatkontorene vi ofte møter i retten, som har hatt til dels meget kraftig vekst de siste 15-20 årene. En annen konsekvens var at embetet stadig måtte sette ut flere rettssaker til private kontorer, og redusere omfanget av sin rettslige

rådgivning til regjering og forvaltning. En tredje konsekvens var at organisasjonen i perioder var klart overarbeidet, med lite kapasitet og fleksibilitet.

På denne bakgrunn ble det høsten 2015 i samråd med Statsministerens kontor besluttet en plan for en gradvis og moderat utvidelse av embetet over en periode på noen år, som er fulgt opp med nødvendige budsjettmidler. I desember 2015 lyste Regjeringsadvokaten ut nye stillinger, og etter en omfattende prosess vinteren 2016 ble det ansatt til sammen 10 nye advokater i faste stillinger og vikariater, ut fra en stor og meget godt kvalifisert søkermasse. En ny utlysning førte til ansettelse av ytterligere 5 advokater høsten 2016, som tiltrådte rundt årsskiftet. Samtidig har noen advokater sluttet i løpet av året, og andre har gått ut i permisjon. Den netto økningen i antallet advokater i 2016 var, noe avhengig av hvordan man regner, på 8-10 personer.

På administrativ side har det så langt ikke vært foretatt noen tilsvarende økning i antall ansatte, men behovet for dette vurderes løpende. Her har bemanningen i 2016 i hovedsak vært preget av stabilitet. Mot slutten av året ble det besluttet å styrke arkivfunksjonen med én stilling, som ble utlyst med oppstart 2017.

Målt i antall faste stillinger besto Regjeringsadvokatembetet ved utløpet av 2016 av 44 advokater og 21 administrative medarbeidere, totalt 65 ansatte. I tillegg har embetet engasjert én medarbeider fra et advokatfirma i Oslo for å bistå i en særskilt rettssak. Syv advokater og én fra administrativt personale var i ulike type permisjoner av ulik varighet. Det ble fast tilsatt tretten advokater/advokatfullmektiger i 2016, og 1 administrativ medarbeider. Tre advokater og en administrativ medarbeider avsluttet sitt arbeidsforhold ved embetet.

Pr 31.12.2016 var det 26 av de fast ansatte advokater – inkludert seks ledende advokater – som hadde møterett for Høyesterett. Dette er en meget høy andel av antallet advokater sammenlignet med et hvilket som helst annet advokatfirma i landet, og bekrefter tendensen til at erfarne advokater nå i snitt blir værende lenger ved embetet enn det som var vanlig tidligere. Det er meget positivt.

Regjeringsadvokaten har gjennom flere år hatt en praktikant-ordning for studenter som er kommet relativt langt i jusstudiet. Praktikantoppholdet varer som regel fem uker. Formålet med ordningen er dels at embetet skal kunne bli bedre kjent med studenter som kan være aktuelle for senere ansettelse, og dels at studentene blir kjent med hvordan arbeidet og miljøet er ved embetet. Tilbakemeldingene fra studentene viser at de er meget godt fornøyd med oppholdet, og tilbakemeldinger fra advokatene tyder på at studentene er nyttige bidragsyttere gjennom sitt arbeid. I 2016 hadde embetet seks praktikanter (tre menn og tre kvinner).

Mange av advokatene påtar seg undervisning og sensur ved de juridiske fakultetene. Dette arbeidet gjør embetet kjent blant studentene, og anses viktig i rekrutterings-sammenheng. Regjeringsadvokaten er godt representert med undervisning i Oslo, og arbeider løpende for å være representert også i Bergen og Tromsø med undervisning i fag som er sentrale for vår virksomhet.

Regjeringsadvokaten har etablert samarbeid med Juristforeningens fagstyrer og andre studentorganisasjoner i Oslo, Bergen og Tromsø. Vi har holdt gjesteforelesninger over eksamensrelevante temaer i Bergen og Tromsø, og mottatt studenter fra Høgskolen i

Lillehammer og fra studentorganisasjonen «Concerned Students» til foredrag i våre lokaler. Tilbakemeldingene er svært gode, og vi satser videre på denne typen tiltak.

Også i 2016 har Regjeringsadvokaten deltatt på arbeidslivsdagene (ALD) ved de juridiske fakultetene i Oslo, Bergen og Tromsø. Vi mottok som vanlig to grupper med nye studenter som ledd i «Fadderuken» ved Universitetet i Oslo.

Kompetanseutvikling

Regjeringsadvokaten har etablert et program for opplæring av nyansatte, dels med individuell veiledning og dels med fellesmøter. Regjeringsadvokaten arbeider løpende med utvikling av erfaringsarkivet «Tantor», der vi samler standardinnlegg og annet nyttig rettslig materiale innen våre viktigste fagområder.

Som ledd i ordningen med egenprosedyre i Helsedirektoratet i saker om tvungent psykisk helsevern, har det vært løpende faglig kontakt og holdt årlig samarbeidsmøte mellom fagansvarlige hos Regjeringsadvokaten og i Helsedirektoratet. Embetet var også representert ved den årlige Kontrollkommisjonskonferansen i Oslo. Som ledd i prøveordningen med egenprosedyre i Utlendingsnemnda har det tilsvarende vært omfattende faglig kontakt med juristene der.

Advokater som arbeider med skatterett har deltatt og holdt innlegg på seminarer i regi av skatteetaten og deltatt på det årlige skatterettskurset.

Saker med internasjonalt tilsnitt blir stadig viktigere. De faller i to hovedgrupper. Den ene er relatert til EØS-avtalen og EU-rett. Den andre gjelder de internasjonale menneskerettighetskonvensjonene, herunder individklager. For å få dette mangfoldet tydeligere frem har vi rendyrket «Internasjonal gruppe» til et forum for EØS-relaterte problemstillinger, og med faglunsj ca. én gang i måneden. Menneskerettighetssakene har også en side til de nye grunnlovsbestemmelsene om menneskerettigheter. «Rettighetsgruppen» er et forum for dette saksfeltet. Gruppen ble etablert i 2015, men aktiviteten tok seg kraftig opp høsten 2016 og den har nå månedlige fagmøter.

Andre faste faggrupper på embetet omfatter «Skatterettsgruppen», «Grønn gruppe» (tingsrett, eiendom, plan og bygg, miljøvern m.m.), og «Lilla gruppe» (arbeids- og tjenestemannsrett). Gruppene er viktige for den løpende faglige oppdateringen, og tilpasser aktiviteten sin ut fra løpende vurderinger av kapasitet og behov.

Et fast og prioritert innslag for alle hos Regjeringsadvokaten er den ukentlige «Fredagslunsjen», der advokatene gjennomgår siste ukes avgjørelser og diskuterer faglige spørsmål. Det har vært høy aktivitet på fredagslunsjene gjennom hele 2016.

En stor begivenhet for Regjeringsadvokaten som institusjon var feiringen av 200-årsjubileet vinteren 2016. Selve dagen ble markert med et faglig seminar på Litteraturhuset, med påfølgende jubileumsfest på Kunsternes Hus. De inviterte til seminaret var alle nåværende og tidligere ansatte ved embetet, samt representanter for våre nordiske kolleger og samarbeidspartnere – den danske Kammeradvokaten, den svenske Justitiekansleren og den islandske regjeringsadvokaten. Det ble også fremført hilsmingstaler fra stortingspresidenten, statsministeren, høyesterettsjustitiarius, regjeringsråden, riksadvokaten og lederen i Advokatforeningen. Gjennom de faglige innleggende på seminaret ble en rekke sider ved embetets historie og virksomhet

belyst, blant annet av tidligere regjeringsadvokat Bjørn Haug, som levende fortalte om embetets virke i hans periode (1972-1993).

Som ledd i forberedelsene til jubileet, ble det nedsatt en redaksjonskomite med tre av embetets advokater, som etter et omfattende arbeid resulterte i boken «*Embetet. Regjeringsadvokaten 1816-2016*» (590 sider), som ble utgitt og trykket i samarbeid med DSS. Dette er en jubileumsbok, bestående av en samling av gamle og nye tekster, samt omfattende billedmateriale, som for første gang dokumenterer og analyserer Regjeringsadvokatembetets historie og utvikling. Boken ble meget godt tatt imot, og vil forhåpentlig bidra til institusjonell identitet og rolleforståelse i årene som kommer

Embetsseminaret for alle ansatte ble arrangert 15. til 17. juni på Gaustablikk ved Rjukan. Det faglige programmet var viet Menneskerettighetsutvalgets forslag, rådgivning knyttet til statlig næringsvirksomhet og arbeidet med ny forvaltningslov. Et hovedpunkt i det felles programmet var status i strategiprosessen.

I juni 2016 arrangerte Rettsavdelingen i Utenriksdepartementet den årlige «Felles fagdag» med Regjeringsadvokaten, Lovavdelingen og Statsministerens kontor. Regjeringsadvokaten holdt innlegg om migrasjon/endringer i utlendingsloven og dobbeltstraff.

Flere advokater deltok på det årlige Offentlige advokaters årsmøte i Lofoten i september i regi av Nordland Fylkeskommune. Regjeringsadvokaten bidro med foredrag i forvaltningsrett, arbeidsrett, trygderett og diskusjon om aktuelle emner.

Advokatene ved embetet holder løpende foredrag for jurister og andre faggrupper i departementene og øvrige etater. Flere advokater har holdt foredrag og deltatt på kurs i regi av Juristenes Utdanningscenter og andre. Regjeringsadvokaten selv har også gjennom året holdt en rekke foredrag for forvaltningen, i første rekke om konstitusjonelle og forvaltningspolitiske temaer. Flere av advokatene ved embetet har også kursundervisning eller påtar seg eksamenssensur ved de juridiske fakultetene.

Innenfor de rammer som den offentlige advokatrollen naturlig setter, er det et mål for embetet å delta i samfunnsdebatten på relevante områder, særlig om prinsipielle juridiske spørsmål. Dette har vi søkt å leve opp til i 2016. Embetet har i 2016 også vært noe mer eksponert i media enn vanlig. Det anser vi som en naturlig utvikling, samtidig som den reiser nye spørsmål og utfordringer. Embetet har ingen interne ressurser hva gjelder profesjonell kommunikasjon og heller ingen tradisjon for å bruke eksterne rådgivere til dette. Samtidig viser oversikter at embetets advokater er i nyhetene, lokalt eller nasjonalt, nesten hver eneste dag gjennom året, særlig i forbindelse med de mange rettssakene som løpende føres. Høsten 2016 gjennomførte vi for første gang et heldags medietreningsseminar, der 34 advokater deltok, og dette er en felt som vil bli fulgt opp videre i 2017.

Opprinnelig var det i 2016 planlagt å gjennomføre en brukerundersøkelse, samt en intern arbeidsmiljøundersøkelse. Prosessene med utvidelse og oppgradering av lokalene, samt økt rekruttering og bemanning, har imidlertid båndlagt såpass store administrative og organisatoriske ressurser at dette er besluttet utsatt til 2017.

IKT

2016 ble et hektisk år for IKT-personalet i forbindelse med utvidelsen av embetets kontorlokaler. Med etablering i Universitetsgata 8, ble fire møterom, ny resepsjon og flere nye kopirom satt i stand med moderne fasiliteter. Mye arbeid ble lagt i etablering av nettverkspunkter og ergonomisk installasjon av IT-utstyr. I tillegg til å opprettholde en god og sikker drift ble følgende oppgaver prioritert:

- Nye brannmurer. Sikkerhetsrevisjon av brannmurtjenestene
- Oppgradering av telefonisystemet med ny sentralbordløsning
- Forberedelse til Office2016 og Office365. Tilrettelegging av singel sign-on løsning for å sikre og klargjøre for skytjenester
- Etablering og pilotering av store nettbrett til digitale rettsmøter med Mobile Management

Helse, miljø og sikkerhet

Regjeringsadvokaten legger opp til informasjonsutveksling og medbestemmelse gjennom månedlige felles kontormøter, ukentlige møter for kontorpersonalet, drøftingsmøter og deltakelse i ulike arbeidsgrupper der medarbeiderne blir berørt.

Samlet sykefravær hos Regjeringsadvokaten var i 2016 på 3,25 %. Sykefraværet er i hovedsak langtidsfravær og svangerskapsrelatert fravær. Langtidsfraværet skyldes medisinske operasjoner/sykdommer av ikke-arbeidsmiljørelaterte årsaker.

Embetet arbeider med nærværsfaktorer for utsatte grupper. Tiltakene framkommer av embetets nye handlingsplan under ny IA-avtale inngått i 2014. Embetet har videreført et forsterket tilbud til gravide arbeidstakere der de tilbys bl.a. arbeidsplassvurdering, legekonsultasjon og tilrettelegging av arbeidsoppgaver. For å forebygge belastningsskader har embetet gått til innkjøp av en massasjestol. Embetet er i tett dialog med sykemelder og NAV for å informere om mulighetene for tilrettelegging ved embetet for arbeidstakere med redusert arbeidsevne. Embetet arbeider kontinuerlig for å tilrettelegge for medarbeidere med nedsatt funksjonsevne. Det ble avholdt tre formelle møter i AMU i 2016, i tillegg til flere uformelle møter.

IA-praksis plass

Embetet har i 2016 hatt to IA-praktikanter som har arbeidet i administrasjonen, hovedsakelig innenfor arkiv, IKT og sekretæroppgaver. Den ene IA-praktikanten fikk fast jobb i et advokatkontor på slutten av året. IA-avtalens delmål 2 om å tilby to personer mulighet for utprøving av arbeids- og funksjonsevne i administrative funksjoner er med dette oppfylt.

Etikk

Det har ikke vært avdekket forhold av uheldig etisk karakter ved embetet i 2016.

Likestilling

Regjeringsadvokaten har en likestillingsplan med mål som skal hindre forskjellsbehandling av kjønn innen områder som bemanning, ledelse, faglige utfordringer, lønn, tilrettelegging for omsorgsplikter mv.

Tre av syv medlemmer i Regjeringsadvokatens ledergruppe er kvinner. Per 31.12.2016 var 18 (41 %) av våre faste ansatte advokater kvinner.

På administrativ side er 3 av 21 tilsatte menn (14 %). De er tilsatte innen økonomi og IKT.

I 2016 hadde embetet seks studentpraktikanter, hvorav tre var kvinner.

Gjennomsnittlig lønn er beregnet ut fra lønn på antall tilsatte pr desember 2016. I grunnlaget er ledere, faste ansatte og vikarer tatt med, samt B-tillegg og personlige tillegg for de som er tilstått dette. Ansatte i fødsels-/syke-/omsorgspermisjon med og uten lønn er tatt med i grunnlaget. Ansatte i permisjon for annen arbeidsgiver er ikke tatt med i grunnlaget.

Kvinnelige advokater (inkludert ledere og vikarer) tjente pr 31.12.2016 i gjennomsnitt kr 869 452.-, mens gjennomsnittet for mannlige advokater var kr 1 015 150. Samlet gjennomsnittslønn var kr 955 546.-. Differansen skyldes tilfeldigheter, og den aldersmessige sammensetningen av kjønnene. Hos Regjeringsadvokaten får advokatene et betydelig lønnshopp når de får møterett for Høyesterett. Tildeling av prøvesaker for Høyesterett følger i stor grad ansiennitet, og vil således alltid skje på kjønnsnøytrale premisser. Pr desember 2016 var det 8 kvinner og 18 menn med møterett for Høyesterett (inklusive ledergruppen).

Per 31.12.2016 arbeidet én av fast ansatte advokatene i redusert stilling. Fire kvinnelige tilsatte på administrativ side arbeidet deltid, to grunnet delvis uføretrygd. Ingen mannlige tilsatte har per i dag redusert stilling.

Rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn

Ved utløpet av 2016 var det tre faste ansatte personer med innvandrerbakgrunn hos Regjeringsadvokaten. Dette tilsvarer 4,6 % av totalt faste ansatte.

I samtlige kunngjøringer som gjelder administrative stillinger, er det gitt uttrykk for målet å rekruttere flere med innvandrerbakgrunn. Regjeringsadvokaten innkaller som hovedregel minst én søker, som regel flere, med innvandrerbakgrunn til intervju.

Risikovurdering, internkontroll og mislighetssårbarhet

Regjeringsadvokaten har utarbeidet en risiko- og sårbarhetsanalyse med henvisning til instruksjer og retningslinjer. Denne identifiserer både faglige og mer generelle risikoer, tiltak, ansvarlige for gjennomføring av tiltakene og henvisning til instruksjer og retningslinjer for det enkelte tiltak. I tillegg har embetet en egen risiko- og tiltaksplan knyttet til misligheter. Tiltakene i disse følges fortløpende opp.

Embetet har i løpet av siste år rapportert særskilt på sikkerhetsarbeidet ved embetet til SMK om forhold som gjelder embetets sikkerhetsadministrasjon, informasjons-

sikkerhet, personellsikkerhet, risiko- og sårbarhetsanalyse, beredskapsplaner og øvelser. Det vises for øvrig til vedlagte rapport om sikkerhetstilstanden.

Sikkerhet og beredskap

Se eget vedlegg 2 for vurdering av sikkerhet og beredskap.

Del V. Vurdering av fremtidsutsikter

Ved utløpet av jubileumsåret 2016 fremstår Regjeringsadvokatembetet som en vital 200-åring, som oppfyller sitt samfunnsoppdrag. Embetet holder en høy faglig standard, og er regnet som en svært attraktiv arbeidsplass, som rekrutterer blant de aller beste juristene i landet – i et marked med skap konkurranse fra private kontorer med langt høyere lønnsnivå. Arbeidet med rettssaker og rådgivning utføres effektivt, både målt i antall saker per advokat per år, og i resultatene som oppnås. Klientene gir uttrykk for tilfredshet, og Regjeringsadvokaten har et godt renommé både i domstolene, i forvaltningen, og så langt man kan forvente også hos de fleste av våre private motparter.

Embetet er på mange måter landets viktigste advokatkontor, målt så vel i den juridiske som i den bredere samfunnsmessige, politiske, administrative og økonomiske betydningen av den saksporteføljen vi håndterer, både på rettssaker og rådgivning. En indikasjon er at embetet prosederer over 1/3 av alle sivile saker for Høyesterett, som er langt høyere enn noe annet advokatkontor.

Embetet fungerer også godt som institusjon. Internt er trivselen god. Det er langt mellom konfliktene, og de ansatte gir uttrykk for at de opplever kontoret som et interessant og meningsfylt sted å jobbe. Det er en sterk kollegial kultur, med åpne dører og lav terskel for å hjelpe hverandre. Arbeidsmiljøet er ungdommelig og sosialt.

Når en institusjon fungerer såpass bra som Regjeringsadvokatembetet gjør, bør kontinuitet være et ideal. Det overordnede målet er å holde oppe kvaliteten og kapasiteten på arbeidet med rettssaker og rådgivning. Samtidig utvikler alle institusjoner seg, både internt og gjennom endringer i krav og forventninger utenifra. De krav som gjelder til god og effektiv prosessførsel og rådgivning er i stadig endring. I de senere år har utviklingen skjedd raskere enn på lenge, blant annet som følge av økt rettsliggjøring generelt og internasjonalisering og europeisering spesielt.

For embetet har 2016 vært preget av prinsippet om å forandre for å bevare. Gjennom utvidelse og oppgradering av lokalene har vi fått en mer hensiktsmessig og profesjonell kontorløsning, som også har gitt plass for økt bemanning både i 2016 og videre i årene som kommer. For første gang på femten år har embetet også økt bemanningen på advokatsiden, og det er en prosess som etter planen vil fortsette en tid fremover. En effekt av dette er at vi i 2016 har stoppet trenden i de senere år mot at stadig flere av embetets tradisjonelle oppgaver settes ut til eksterne (private) firmaer, både rettssaker og rådgivning. En annen effekt er at vi i større grad enn tidligere har kunnet sette inn forsvarlige advokatressurser på særlig store og krevende rettssaker. En tredje effekt er at embetet nå for første gang på lenge har mulighet til bevisst å kunne styrke sin kompetanse og kapasitet på rettsområder som våre klienter i regjering og forvaltning oppfatter som særlig viktige, ikke minst hva gjelder løpende juridisk rådgivning. For embetet vil det i årene som kommer være et strategisk satsningsområde å videreutvikle rådgivningsfunksjonen, i samråd med berørte klienter. Dette er vi ved utløpet av 2016 godt posisjonert for.

Del VI. Årsregnskapet

Ledelseskommentar årsregnskapet 2016

Formål

Regjeringsadvokaten er statens advokatkontor i sivile saker. Embetet er prosessfullmektig for departementer i rettssaker, og bistår regjeringen og departementene i rettslige spørsmål. Embetet er organisert som én sentral instans med kontor i Oslo og er administrativt underlagt Statsministerens kontor.

Bekreftelse

Jeg bekrefter at årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og krav fra Statsministerens kontor.

Årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld for 2016.

Vurderinger av vesentlige forhold

I tildelingsbrev 2016 fikk Regjeringsadvokaten Finansdepartementets fullmakt til å inngå leie av tilleggslokaler, jf. Prop. 34 S (2015-2016) og Innst. 150 S (2015-2016) romertallsvedtak III. Embetet inngikk leieavtale om tilleggslokaler med KLP Eiendom 15. mars 2016.

Høsten 2016 ble det gjennomført lønnsoppgjør. Ved siden av sentrale midler, ble det også gitt et tilskudd fra ordinært budsjett. På advokatsiden ble det prioritert å gi et løft til de mest erfarne advokatene, for å beholde særlig viktig kjernekompetanse i en periode med utvidelse. På administrativ side ble det prioritert å jevne ut forskjeller som hadde oppstått over tid, samt sikre samme nivå som i andre offentlige kontorer med lignende arbeidsoppgaver.

På driftsbudsjettet ble embetet i RNB i juni tilført ekstra midler til utvidelsen av lokalene, i første rekke til ombygging, oppussing og husleie. Disse er benyttet i henhold til prosjekterte rammer. Driftsutgiftene ellers har vært som budsjettet.

Embetet har en egen post (21) for bruk av eksterne advokater. Denne har vært i vekst i de senere år, som følge av behovet for å avlaste embetets arbeidsbyrde. Samtidig er det en post som er utfordrende å budsjettere, da embetet ikke kan påvirke antall innkomne utlendings- og trygdesaker. På budsjettet for 2016 var det satt av ca. 21,6 millioner. Ved utløpet av året var det et underforbruk på posten ca. 5,8 millioner. Grunnen til dette var i første rekke en markant nedgang i antallet innkommende utlendings saker, samt at Utlendingsnemnda fikk overført et betydelig antall saker til sitt prøveprosjekt med egenprosedyre. Dette prosjektet skal evalueres i 2017. Dersom det videreføres, vil det kunne få betydning for størrelsen på 21-posten fremover.

Regjeringsadvokaten har avgitt budsjett disponeringsfullmakt til Domstolsadministrasjonen slik at domstolene kan regnskapsføre de regelstyrte

utgiftene som påløper, eksempelvis behandlingsgebyr til domstolene.

Embetet har avgitt budsjettdisponeringsfullmakt til Statens Innkrevingsentral for innkreving og regnskapsføring av statens tilkjente omkostninger i saker Regjeringsadvokaten prosederer. Post 01 under inntektskapittelet 3024 viser merinntekt for 2016 på kr. 495 000.-. Inntektene til staten lar seg vanskelig budsjettere, og er lite forutsigbare blant annet grunnet forsinkelse ved innbetaling fra våre motparter. Inntekter på denne posten påvirker ikke det ordinære driftsbudsjettet.

Embetet har i saker som prosederes også ansvar for å utbetale statens idømte saksomkostninger. Disse omkostningene kan ikke beregnes eller budsjetteres da de er lovpålagt og ilegges den tapende part av domstolen. Kostnadene posteres på kapittel 0471 – Statens erstatningsansvar.

Tilleggsopplysninger

Riksrevisjonen er ekstern revisor og bekrefter årsregnskapet for embetet. Årsregnskapet er ikke ferdig revidert per dags dato, men revisjonsberetningen antas å foreligge før 1. mai 2017. Beretningen er unntatt offentlighet frem til Stortinget har mottatt Dokument 1 fra Riksrevisjonen, men vil bli publisert på embetes hjemmeside så snart den er offentlig.

Oslo, 10. mars 2017

Med vennlig hilsen

Fredrik Sejersted
Regjeringsadvokat

Kopi: m/vedlegg
- Riksrevisjonens stedlige revisjon

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for Regjeringsadvokaten er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i bestemmelser om økonomistyring i staten (“bestemmelsene”). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av november 2016.

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorrapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene punkt 3.4.2 – de grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- Regnskapet følger kalenderåret
- Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp
- Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorrapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen «*Netto rapportert til bevilgningsregnskapet*» er lik i begge oppstillingene.

Regjeringsadvokaten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Det tilføres ikke likviditet gjennom året men embetet har en trekkrettighet på konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen samlet tildeling viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Regjeringsadvokaten har ingen finansielle eiendeler eller forpliktelser i statens kapitalregnskap.

Regjeringsadvokaten har ingen mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter).

Regjeringsadvokatens avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet av embetet. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av henholdsvis Domstolsadministrasjonen og Statens Innkrevingsentral. De avgitte fullmaktene framkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorrapporteringen

Oppstillingen av artskontorrapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for Regjeringsadvokaten og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorrapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Regjeringsadvokaten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Rapport kjørt: 21.02.2017

Oppstilling av bevilgningsrapportering 31.12.2016

Utgiftskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tilfelling*	Regnskap 2016	Merutgift (-) og mindregift
0024	Driftsutgifter	01		A, B	80 752 000	78 978 889	1 773 111
0024	Spesielle driftsutgifter	21		A, B	21 600 000	15 763 818	5 836 182
0471	Statens erstatningsansvar	71		B	0	22 525 671	-22 525 671
1633	Nettoordning nva i staten	01			0	7 745 371	
	<i>Sum utgiftsført</i>				102 352 000	125 013 749	

Inntektskapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tilfelling*	Regnskap 2016	Merinntekt og mindreinntekt(-)
3024	Regjeringsadvokaten	01	Erstatning for utgifter	19 000 000	0	-19 000 000
5309	Tilfeldige inntekter, ymse	29		0	86 357	
5700	Folketrygden - arbeidsgiveravgif	72		0	6 656 158	
	<i>Sum inntektsført</i>			19 000 000	6 742 516	

Netto rapportert til bevilgningsregnskapet

Kapitalkontoer	Netto rapportert til bevilgningsregnskapet
60045501	Norges Bank KK/innbetalinger
60045502	Norges Bank KK/utbetalinger
700024	Endring i mellomværende med statskassen
	<i>Sum rapportert</i>
	118 271 233
	1 900 661
	-119 270 716
	-901 178
	0

Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)

	31.12.2016	31.12.2015	Endring
700024	Mellomværende med statskassen	-3 145 965	-2 244 787
			-901 178

* Samlet tilfelling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter. Se note B for nærmere forklaring.

Note A – Forklaring av samlet tildeing av utgifter**Virksomhet:**   **Regjeringsadvokaten.**

Note A Forklaring av samlet tildeing utgifter			
Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildeinger	Samlet tildeing
002401	3 142 000	77 610 000	80 752 000
002421		21 600 000	21 600 000
302401		18 000 000	18 000 000

Note B – Forklaring til brukte fullmakter

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note B Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift(-)/ mindre utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter(-)	Merutgift(-)/ mindre utgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter(-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller til post 01/21 fra neste års bevilgning	Innsparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
002401		1 773 000		1 773 000				1 773 000	3 881 000	1 773 000
002421		5 836 181	-1 710 055	4 126 126				4 126 126	1 080 000	1 080 000
302401			-18 495 117	-18 495 117				-18 495 117		
047171			-22 525 671	-22 525 671				-22 525 671		

*Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av budsjetfullmakter

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre):

Regjeringsadvokaten har for 2016 avgitt belastningsfullmakt til Domstolsadministrasjonen for prosessutgifter (gebyrer, utgifter til vitner/sakkyndige o.l.) i alle typer saker der Regjeringsadvokaten eller denne engasjerte advokater prosederer saker for staten da utgiftene på denne posten er regelstyrte. Avgitt fullmakt er totalt på kr 1 800 000,-.

Regjeringsadvokaten har for 2016 avgitt belastningsfullmakt til Statens Innkrevingsentral for statens tilkjente omkostninger ved dom eller kjennelse i alle typer saker der Regjeringsadvokaten eller denne engasjerte advokater har prosederer saker for staten og vunnet. Regjeringsadvokaten har ikke fullmakt til å disponerer inntektene.

Belastningsfullmakt (utgiftsført av oss):

Regjeringsadvokaten har belastningsfullmakt på kap 0471 post 71 som beskrevet i postnotalen i St.prp. 1 for Justisdepartementet. "Utbetalinger som følge av at staten er erstatningsansvarlig etter de alminnelige erstatningsregler eller har inngått forlik uten å erkjenne ansvar, belastes denne posten."

Mulig overførbart beløp:

Regjeringsadvokaten har for 2016 hatt overføring av ubrukte midler fra 2015, som oppført i Note A. Årets regnskap viser ett mindreforbruk på post 01 under Regjeringsadvokaten kapittel og det er søkt om overføring av ubrukte midler som ligger under 5% av årets bevilgning.

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Oppstilling av artskontorrapporteringen 31.12.2016

	Note	2016	2015
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	0
Salgs- og leieinntekter	1	0	0
Andre inntekter	1	0	7 505
<i>Sum inntekter fra drift</i>		0	7 505
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	54 067 662	49 956 028
Andre utbetalinger til drift	3	59 904 509	63 873 642
<i>Sum utbetalinger til drift</i>		113 972 172	113 829 671
Netto rapporterte driftsutgifter		113 972 172	113 822 166
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
<i>Sum investerings- og finansinntekter</i>		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	3 295 923	1 067 158
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	284	449
<i>Sum investerings- og finansutgifter</i>		3 296 207	1 067 607
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		3 296 207	1 067 607
Innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	0	0
<i>Sum innkrevningsvirksomhet og andre overføringer til staten</i>		0	0
Tilskuddforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	0	0
<i>Sum tilskuddforvaltning og andre overføringer fra staten</i>		0	0
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapidler *			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		86 357	81 384
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		6 656 158	6 131 556
Nettoføring sordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		7 745 371	6 090 130
<i>Netto rapporterte utgifter på felleskapidler</i>		1 002 855	-1 22 810
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		118 271 233	114 766 963

Oversikt over mellomværende med statskassen **

	2016	2015
Eiendeler og gjeld		
Fordringer	154 250	109 425
Kasse	0	0
Bankkonti med statlige midler utenfor Norges Bank	0	0
Skyldig skattetrekk	-3 300 215	-2 354 212
Skyldige offentlige avgifter	0	0
Annen gjeld	0	0
Sum mellomværende med statskassen	8	-2 244 787

* Andre ev. inntekter/utgifter rapportert på felleskapidler spesifiseres på egne linjer ved behov.

** Spesifiser og legg til linjer ved behov.

Vedlegg

1. Note 1 – Innbetalinger
2. Note 2 – Lønn
3. Note 3 – Andre driftsutgifter
4. Note 4 – Finans
5. Note 5 – Utbetalinger
6. Note 6 – Innkrevingsvirksomhet
7. Note 7 – Tilskuddsforvaltning
8. Note 8 – Sammenheng statskassen

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note 1 Innbetalinger fra drift

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetalinger fra gebyrer</i>		
Sum innbetalinger fra gebyrer	0	0
<i>Innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>		
Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer	0	0
<i>Salgs- og leieinnbetalinger</i>		
Sum salgs- og leieinnbetalinger	0	0
<i>Andre innbetalinger</i>		
Salg av utrangert materiell, avgiftsfritt	0	7 505
Sum andre innbetalinger	0	7 505
Sum innbetalinger fra drift	0	7 505

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note 2 Utbetalinger til lønn

	31.12.2016	31.12.2015
Lønn	48 466 267	44 940 231
Arbeidsgiveravgift	6 656 158	6 131 556
Pensjonsutgifter*	0	0
Sykepenger og andre refusjoner (-)	-1 779 569	-1 703 503
Andre ytelser	724 806	587 745
Sum utbetalinger til lønn	54 067 662	49 956 028
<i>* Denne linjen benyttes av virksomheter som innbetaler pensjonspremie til SPK.</i>		
Antall årsverk:	65	53

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note 3 Andre utbetalinger til drift

	31.12.2016	31.12.2015
Husleie	5 986 917	4 996 137
Vedlikehold egne bygg og anlegg	0	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler	2 084 873	381 111
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler	1 237 736	933 478
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	97 240	26 744
Mindre utstyrsanskaffelser	5 068 676	245 470
Leie av maskiner, inventar og lignende	1 017 121	697 481
Kjøp av fremmede tjenester	16 694 672	20 382 728
Reiser og diett	1 673 218	1 377 811
Øvrige driftsutgifter	26 044 056	34 832 683
Sum andre utbetalinger til drift	59 904 509	63 873 642

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note 4 Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Innbetaling av finansinntekter</i>		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling av finansutgifter</i>		
Renteutgifter	284	449
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	284	449

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note 5 Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til investeringer</i>		
Immaterielle eiendeler og lignende	705 732	370 303
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	156 866	0
Beredskapsanskaffelser	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	52 928	117 649
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	2 380 397	579 206
Sum utbetaling til investeringer	3 295 923	1 067 158

	31.12.2016	31.12.2015
<i>Utbetaling til kjøp av aksjer</i>		
Kapitalinskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note 6 Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2016	31.12.2015
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	0	0

Virksomhet: Regjeringsadvokaten.

Note 7 Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2016	31.12.2015
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	0	0

Note 8 Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen.

Del A Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2016	31.12.2016	Forskjell
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler*	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	154 250	154 250	0
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	154 250	154 250	0
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-2 291 904	0	-2 291 904
Skyldig skatteikk	-3 300 215	-3 300 215	0
Skyldige offentlige avgifter	0	0	0
Annen kortsiktig gjeld	0	0	0
Sum	-5 592 119	-3 300 215	-2 291 904
Sum	-5 437 869	-3 145 965	-2 291 904

* Virksomheter som eier finansielle anleggsmidler i form av investeringer i aksjer og selskapsandeler fyller også ut note 8 B

Del B Spesifisering av investeringer i aksjer og selskapsandeler

Ervervsdato	Antall aksjer	Eierandel	Stemmeandel	Årets resultat i selskapet	Balanseført egenkapital i selskapet	Balanseført verdi i regnskap*
Balanseført verdi 31.12.2016						
* Investeringer i aksjer er bokført til anskaffelseskost. Balanseført verdi er den samme i både virksomhetens kontospesifikasjon og kapitalregnskapet.						